

تحلیل مؤلفه‌های تأثیرگذار بر احساس امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی سبز موردپژوهی: پارک نیاوران، منطقه یک شهرداری تهران

تاریخ دریافت مقاله: ۹۶/۰۱/۱۵ تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۹۶/۰۵/۰۸

بتول مجیدی خامنه* (استادیار، گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشگاه شهید بهشتی، تهران)
پرویز آقایی (دکتری، گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشگاه شهید بهشتی، تهران)
سعید ضرغامی (دانشجوی دکتری، گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشگاه شهید بهشتی، تهران)
حسین رئیسی (دانشجوی دکتری، گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشگاه شهید بهشتی، تهران)

چکیده

موضوع احساس امنیت اجتماعی زنان از جمله مهم‌ترین مباحثی است که در نگرش‌های فمینیستی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. با پیشرفت جوامع انسانی همواره سؤال‌ها و بحث‌های متعددی در مورد احساس امنیت اجتماعی زنان مطرح بوده است، از جمله این که آیا زنان در دنیای امروزی می‌توانند به‌صورت آزادانه و بدون هراس، زندگی کنند؟ در طی سال‌های گذشته در جهان و از جمله ایران مطالعات متعددی در این زمینه به انجام رسیده است. پژوهش حاضر با تأکید بر این ضرورت، به دنبال بررسی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر احساس امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی سبز است. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. حجم نمونه به تعداد ۱۶۵ نفر (زن) به صورت غیراحتمالی و اتفاقی انتخاب گردیده است. در تجزیه و تحلیل اطلاعات، علاوه بر آمار توصیفی از آزمون‌های همبستگی گاما، لاندا و همچنین آزمون‌های پیرسون و رگرسیون استفاده شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که احساس امنیت اجتماعی زنان در پارک نیاوران نسبتاً مطلوب است اما بحث اصلی؛ تعیین متغیرهای تأثیرگذار بر آن است که در این قسمت یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی با ضریب رگرسیون ۰/۶۹ بیشترین و گروه‌گرایی با ۰/۱۹ کمترین اثر را احساس امنیت اجتماعی زنان در پارک نیاوران دارند. همچنین عواملی نظیر سن (با ضریب ۰/۳۶)، تحصیلات (با ضریب ۰/۵۳) و وضعیت مالی (با ضریب ۰/۳۵) رابطه مثبتی با احساس امنیت اجتماعی زنان دارد. به‌طور کلی امنیت زنان در جامعه تحت تأثیر شرایط محیطی و اجتماعی و همچنین پایگاه اقتصادی-اجتماعی خانواده است.

واژه‌های کلیدی: احساس امنیت اجتماعی، امنیت زنان، فضاهای عمومی سبز، تهران، پارک نیاوران.

مقدمه

امروزه، امنیت یکی از شاخصه‌های زندگی اجتماعی در شهرهاست و آسیب‌های اجتماعی از مهم‌ترین پیامدهای نبود امنیت به شمار می‌رود (آنامرادنژاد و بلوری، ۱۳۹۶: ۱۳۱) به عبارت دیگر زندگی جمعی انسان از نیاز به امنیت سرچشمه می‌گیرد و امنیت مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است (Oneill, 2006: 322) تا جایی که می‌توان گفت مهم‌ترین موضوع شهرنشینی، مسأله امنیت اجتماعی است (ملکی، ۱۳۹۵: ۱۳۳). این مفهوم دارای دو بعد عینی و ذهنی است. از دیدگاه بوزان، بعد عینی امنیت اشاره به فقدان تهدید نسبت به ارزش‌ها دارد و بعد ذهنی آن یعنی؛ فقدان هراس از اینکه ارزش‌های مزبور، مورد حمله قرار بگیرند (بوزان، ۱۳۷۸: به نقل از باپیری و دیگران، ۱۳۹۴: ۷۷). همچنین بوزان اذعان دارد که مسأله امنیت در اجتماع شناخته می‌شود. بنابراین منظور از امنیت اجتماعی آرامش و آسودگی خاطری است که هر جامعه، موظف است برای اعضای خود در زمینه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ایجاد کند (صدیق سروسستانی، ۱۳۸۴: ۴). امنیت اجتماعی برآیند مجموعه‌ای از تعاملات و سازگاری بین افراد در نظام اجتماعی می‌باشد. اهمیت احساس امنیت اجتماعی به اندازه‌ای است که در صورت فقدان آن انسان‌ها در روابط اجتماعی خود با دیگران دچار شک و تردید می‌شوند و از برقراری روابط اجتماعی با دیگران پرهیز می‌کنند که این موضوع منجر به پیامدهای منفی بسیاری برای جامعه انسانی می‌شود (احمدی و کلدی، ۱۳۹۲: ۳۰۶). این مسئله به ویژه برای زنان دارای اهمیت می‌باشد. زنان به دلیل خصوصیات بیولوژیک، مسئولیت‌ها و نگاه متفاوت در مقایسه با مردان ارتباط متمایزی با فضا برقرار می‌کنند. آنان نیازمند حضور امن در فضای شهری به خصوص فضای عمومی سبز مانند پارک هستند. بنابراین پیوندی میان فضاهای عمومی سبز و احساس امنیت وجود دارد که در اینجا شناخت تعریفی از فضای عمومی سبز لازم می‌باشد. مفهوم فضای عمومی سبز را می‌توان فضایی دانست که در اختیار افراد یا سازمان‌های دولتی نمی‌باشد و به روی مردم جهت استفاده از آن باز است (Mehta, 2014: 54). این فضاها عرصه اجتماعی-فرهنگی و بستری برای حضور گروه‌های مختلف مردم می‌باشند (Machielse, 2015) که در صورت دارا بودن احساس امنیت در این فضاها، علاوه بر آرامش، موجب افزایش سطح تعاملات و فعالیت‌های اجتماعی و در نهایت احساس مطلوبیت و رضایت محیطی به ویژه برای زنان می‌شود (مویدی و دیگران، ۱۳۹۲: ۱۵۹). ورود به فضاها و مکان‌ها عمومی سبز همچون پارکها در تعامل نزدیک با موضوع امنیت قرار دارد. چرا که ضرورت توازن بین کنترل‌های اجتماعی و صمیمیت، امنیت و احساس ناامنی در چنین فضاهایی لازم می‌باشد (Siebel et al, 2003: 26) که این موضوع برای زنان دارای اهمیت زیادی می‌باشد. با پایین بودن امنیت

زنان علاوه بر ایجاد عوارض جسمی و روحی و هزینه‌های استرس و اضطراب و بیماری‌های روحی روانی چون افسردگی را برای زنان به دنبال دارد. همچنین عدم احساس امنیت اجتماعی در زنان سبب عدم مشارکت و کاهش سرمایه اجتماعی می‌شود. بنابراین توجه به عواملی که سبب احساس امنیت اجتماعی به‌ویژه در فضاهای سبز عمومی می‌شوند لازم و ضروری می‌باشد. اکبری و پاک بنیاد، احساس امنیت اجتماعی را از مؤلفه‌های سرزندگی در فضاهای عمومی می‌داند و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر امنیت اجتماعی در این فضاها را معیارهای کالبدی شامل اندازه و فرم فضا و آسایش بصری و محیطی ذکر می‌نمایند (اکبری و پاک‌بنیاد، ۱۳۹۱: ۱۶۰). لطفی و همکاران شاخص‌های طراحی مناسب فضاهای عمومی سبز، استفاده از نورپردازی مناسب، نظارت فعال مردمی و ویژگی‌های کالبدی فضا را از عوامل مؤثر در ارتقای احساس امنیت اجتماعی می‌دانند (لطفی و دیگران، ۱۳۹۴: ۱۵۰-۱۴۷). سایر تحقیقات صورت گرفته در این زمینه عوامل مؤثر در احساس امنیت اجتماعی در فضاهای عمومی سبز را در فاکتورهای کالبدی، اقتصادی، مدیریت - نهادی، اجتماعی و محیطی بررسی نموده‌اند. بنابراین امنیت پایتخت‌ها از دو بعد قابل توجه است: یکی، جایگاه ویژه پایتخت در اقتصاد ملی و کنترل و هدایت امور کشور و دیگری اینکه آسیب‌پذیری پایتخت، ناآرامی‌ها و بحران‌های آن، دارای تبعات عمیق و گوناگونی می‌باشد و باعث از بین رفتن وحدت و انسجام کشور خواهد شد. با توجه به اینکه در کلانشهر تهران اقدامات مختلفی جهت برقراری امنیت پایدار از طرف نهادهای امنیتی و همچنین نهادهای غیررسمی صورت گرفته است، نشان‌دهنده اهمیت بحث امنیت و آرامش ساکنان است که نهادهای مسئول به خوبی آن را درک کرده‌اند. در کلانشهر تهران نیز فضاهای عمومی سبز از جمله پارک‌ها و بوستان‌ها همواره پذیرای مردم در ساعات و روزهای مختلف هفته بوده است. حضور شهروندان به ویژه زنان در این فضاها منوط به برقراری امنیت اجتماعی در آن است. در همین راستا نویسندگان برآنند تا با انتخاب پارک نیاوران به عنوان فضای عمومی سبز که دارای عملکرد منطقه‌ای می‌باشد، مؤلفه‌های مؤثر در ارتقای احساس امنیت اجتماعی زنان را در این فضا بسنجند.

- احساس امنیت اجتماعی زنان (در هر یک از شاخص‌ها) در پارک نیاوران به چه میزان است؟
- چه رابطه‌ای میان متغیرهای فردی و احساس امنیت اجتماعی زنان وجود دارد؟
- متغیرهای اجتماعی به چه میزان بر احساس امنیت اجتماعی زنان تأثیرگذار است؟

اهداف پژوهش

- این پژوهش سه هدف اصلی را دنبال می‌کند و درصدد آن است تا الگوی کلی احساس امنیت اجتماعی زنان در پارک نیاوران را شناسایی کند.
- تعیین میزان مطلوبیت احساس امنیت اجتماعی زنان در پارک نیاوران
  - شناسایی عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت اجتماعی زنان
  - ارائه پیشنهادها در خصوص افزایش احساس امنیت اجتماعی زنان در پارک نیاوران

مبانی نظری پژوهش

بورزان برای اولین بار مفهوم امنیت اجتماعی را به شکل علمی و قابل سنجش مطرح نمود. از نظر وی امنیت اجتماعی به ویژگی‌هایی اشاره دارد که بر اساس آن افراد خود را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی بدون هرگونه احساس ترس و واهمه‌ای قلمداد می‌کنند (Buzan & Weaver, 1996). مؤلفه امنیت اشاره به جرایم علیه اشخاص و اموال آن‌ها را دارد که در صورت عدم تأمین شرایط پیشگیری‌کننده، اموال و جان حاضران، عابران و ناظران را به صورت بالقوه و بالفعل تهدید خواهد نمود. (Rothrock, 2010: 9). امنیت دارای دو بعد عینی و ذهنی است که در بعد عینی به فقدان تهدید علیه ارزش‌های اجتماعی و شخصی و در بعد ذهنی به احساس درونی شهروندان و ترس و واهمه آن‌ها از بروز هرگونه خطر اشاره دارد (Moller, 2000: 1) مادامی که از بعد ذهنی امنیت سخن به میان می‌آید بحث احساس امنیت اجتماعی پیش کشیده می‌شود که احساس درونی شهروندان را هدف قرار می‌دهد. در تعریف این مفهوم می‌توان گفت که احساس امنیت اجتماعی عبارت است از میزان آرامش خاطر ذهنی و روانی در مورد اینکه شهروندان در زندگی روزمره خود چقدر در برابر خطرات احتمالی و مزاحمت دیگر افراد جامعه مصونیت دارند (خراسانی و اسمعیلی، ۱۳۸۹: ۲۲۵). احساس امنیت فرایندی روانی-اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود؛ بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها، علایق، خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند (موذن جامی، ۱۳۷۸: ۲). در موارد متعددی همواره این موضوع مطرح بوده است که چه عواملی موجبات احساس ناامنی زنان را در جامعه به وجود می‌آورد و چرا مردان بیشتر از زنان احساس امنیت می‌کنند. احساس امنیت در گروه‌های اجتماعی مختلف، گستره متفاوتی دارد. زنان تا زمانی که در مدرسه، دانشگاه، محیط کار، مکان‌های عمومی، خیابان و غیره امنیت نداشته باشند، مسلماً احساس آرامش نیز نخواهند داشت (احمدی و کلدی، ۱۳۹۲: ۳۰۶). زندگی زنان در شهرها، همواره تحت تأثیر فقدان امنیت شهری واقعی یا بالقوه قرار

می‌گیرد. این امر مانعی برای زنان است که نتوانند عملکرد متناسبی در رابطه با نقش‌های خود داشته باشند و در نتیجه شهروندان فعالی در امور شهری نخواهند بود (آیین مقدم و دیگران، ۱۳۹۱: ۶). احساس امنیت اجتماعی ارتباط تنگاتنگی با آسایش روانی و ذهنی دارد و از مؤلفه‌های اصلی رفاه اجتماعی به شمار می‌آید و عوامل زیادی برای عکس‌العمل نشان دادن به ترس وجود دارد که برخی از این عوامل از جمله جنسیت، سن، تجربه‌های گذشته در مورد جرم و جنایت، محیط و جغرافیا، قومیت و فرهنگ نقش بیشتری ایفاء می‌نمایند. اما جنسیت به عنوان مهم‌ترین عامل شخصیتی در درک امنیت محسوب می‌شود. حس امنیت در مورد مردان و زنان متفاوت است؛ اما عموماً زنان ترس بیشتری احساس می‌کنند و مردان احساس مثبت‌تری در مورد امنیت محیط خود نشان می‌دهند (اکبری و پاک‌نیان، ۱۳۹۱: ۵۵). فضاهای شهری می‌تواند همانند ظرفی عمل کند که فعالیت و رفتار ساکنان را تحت تأثیر قرار دهد. فرم و طراحی این فضاها عاملی تأثیرگذار بر احساس امنیت اجتماعی خواهد بود (Sharma, et al. 2003: 9). طراحی فضاهای شهری به‌خصوص در رابطه با احساس امنیت زنان بسیار مورد توجه برنامه‌ریزان قرار دارد؛ به‌گونه‌ای که فضاهای بدون دفاع، حاشیه‌ای و... تأثیر قابل توجهی بر احساس امنیت شهروندان و به‌خصوص زنان دارد. بنابراین فضای شهری امن از ویژگی‌ها و مؤلفه‌های عینی و کالبدی متعدد و گسترده‌ای برخوردار است که در نهایت احساس و یا عدم احساس امنیت اجتماعی را رقم خواهد زد. اما علاوه بر این‌ها یک فضای شهر امن مستلزم تعاملات اجتماعی نیز هست. چنان که آرامش و امنیت شهرها صرفاً به وسیله پلیس تأمین نمی‌شود. بلکه آرامش و امنیت عمدتاً به وسیله ایجاد شبکه‌ای پیچیده و تقریباً ناخودآگاهی از نظارت‌ها و رعایت داوطلبانه هنجارها در میان خود مردم حفظ می‌شود و به وسیله خود مردم اجرا می‌گردد (صالحی، ۱۳۸۷: ۱۱۳). در میان متغیرهای فردی؛ سن عامل تأثیرگذاری محسوب می‌شود. با افزایش سن، میزان احساس امنیت اجتماعی در زنان کاهش می‌یابد؛ یعنی بین سن و احساس امنیت اجتماعی شهروندان و به‌طور اخص زنان ارتباط معکوسی برقرار است (Ronald, 2009: 212). اگر زنان در جامعه نسبت به نهادها و سازمان‌ها و در تعاملاتشان با دوستان، همشهریان و هم‌محله‌ای‌ها اعتماد نداشته باشند زندگی اجتماعی آنان مختل خواهد شد و این امر منجر به مراقبت و محافظت غیرضروری آنان از خودشان می‌شود (عریضی و دیگران، ۱۳۹۱: ۹۶). از مؤلفه‌های بسیار تأثیرگذار بر احساس امنیت اجتماعی زنان، حمایت اجتماعی است. زنانی که مورد حمایت اجتماعی افراد خانواده و اطرافیان خود قرار گیرند بیشتر احساس امنیت خواهند کرد. همچنین بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی و احساس امنیت رابطه مستقیمی برقرار

است، به گونه‌ای که هرچه سطح اقتصادی-اجتماعی خانواده بالاتر باشد احساس امنیت اعضای خانواده نیز بیشتر خواهد بود (احمدی و کلدی، ۱۳۹۲: ۳۰۸-۳۰۷).

شهر ترکیبی از فضاهای خصوصی و فضاهای عمومی است که به گونه‌ای پیچیده در یکدیگر تداخل یافته‌اند. تحقیقات و تجارب جهانی صورت گرفته درباره فضاهای عمومی شهری بر این نکته اشتراک دارند که فضاهای عمومی شهری می‌بایست مکانی برای تعاملات اجتماعی و زندگی جمعی باشند. فضاهای عمومی را دارای رسالتی برای افزایش سرمایه اجتماعی در جوامع، در بستر تعاملات و مراودات اجتماعی می‌دانند که می‌تواند بستری برای توسعه و شکل‌گیری هویت فردی و اجتماعی باشند (لطفی و دیگران، ۱۳۹۴: ۱۴۵). اصولاً فضای عمومی و به‌خصوص پارک‌ها با ویژگی‌های ممتازی از قبیل؛ دسترسی همه گروه‌های سنی، جنسی و مذهبی و... به آن، احساس مالکیت موقتی در موقع حضور در این فضاها و آزادی و اختیار عمل شناخته می‌شوند (Francis, 2012: 402) پارک‌های شهری با توجه به نقش کلیدی خود به عنوان تبیین‌کننده ارتباطات جمعی و جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی جوامع دارای اهمیتی فزاینده است. به‌خصوص در زمینه ساخت سرمایه اجتماعی؛ استفاده از این فضاها نقشی بی‌بدیل در ارتقاء آن را ایفا می‌کند (Rabare and et al., 2009: 19) کمبود احساس امنیت، استفاده از این فضای عمومی را مورد تهدید قرار می‌دهد در جایی که مردم احساس آسایش نمی‌کنند و می‌ترسند قلمرو فضای سبز تنزل می‌یابد (Carmona, 2003: 238). در رابطه با شرایط محیطی و امنیت فضای سبز شهری بر اساس نظریه اسکار نیومن، فضاهایی که امکان دیدن و دیده شدن در آنها وجود دارد، دارای امنیت بیشتر هستند. به عنوان مثال وجود پرچین‌ها و دیوارها اطراف پارک باعث افزایش حس ناامنی؛ در حالی که وجود نشانه‌ای حاکی از نظارت مردم در پارک باعث حس امنیت می‌شود (Schweitzer, 1997: 11).

نمودار شماره (۱): عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی (یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

پیشینه پژوهش

در چندین سال گذشته، مطالعات مختلفی در مورد احساس امنیت اجتماعی زنان نگاشته شده است و تعدادی از این پژوهش‌ها مربوط به امنیت زنان در فضاهای شهری می‌باشد که در جدول شماره ۱ به طور خلاصه به چند مورد از این پژوهش‌ها و نتایج آنها اشاره شده است.

جدول شماره (۱): پیشینه پژوهش

محققین	سال	عنوان تحقیق	محدوده	نتایج
نوروزی و فولادی	۱۳۸۸	بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۲۹ ساله و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن	شهر تهران	متغیرهای احساس امنیت محل سکونت، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و احساس نظم اجتماعی تأثیر مثبت و مستقیم، و متغیر عدم پای‌بندی مذهبی تأثیر منفی و معکوسی بر احساس امنیت اجتماعی زنان دارند
بمانیان و دیگران	۱۳۸۸	سنجش عوامل مؤثر بر ارتقای امنیت زنان در محیط‌های شهری	محدوده اطراف پارک شهر - تهران	بین احساس امنیت درک شده از فضا و میزان تردد و استفاده از آن فضا رابطه مستقیمی وجود دارد. هم چنین در سنجش شاخص‌های بعد اجتماعی کالبدی به مسئله میزان آشنا بودن محیط و شهرت فضا و در بعد اجتماعی به شاخص عدالت اجتماعی فضا و اهمیت متغیر چیرگی جنسیتی در احساس امنیت ذهنی زنان در این شاخص پرداخته شده است.
احمدی و اسمعیلی	۱۳۸۹	سنجش احساس امنیت زنان مبتنی بر عوامل چندبعدی و میان رشته‌ای	شهر مشهد	در بررسی عوامل مؤثر در تحلیل رگرسیون چندمتغیری مهمترین عوامل مؤثر به ترتیب اهمیت عبارت بودند از: استفاده از وسایل ارتباط جمعی، نگرش به حجاب، طراحی شهری، تصور فرد از خود و حمایت اجتماعی که متغیر آخر دارای رابطه معکوس با متغیر وابسته بوده است
گلی	۱۳۸۹	زنان و امنیت در فضاهای عمومی شهری	پارک آزادی شیراز	نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که عوامل محیطی مانند کاربری اراضی، تنوع کاربری‌های پیرامون و ساعت فعالیت آنها و نیز مجاورت‌های مکانی کاربری‌ها، با افزایش حس امنیت زنان رابطه معنا‌داری دارد.

احساس امنیت اجتماعی در دوازده بعد امنیت جانی، امنیت مالی، امنیت اقتصادی، امنیت شغلی، امنیت اخلاقی، امنیت فرهنگی، امنیت عاطفی، امنیت احساسی، امنیت فکری، امنیت حقوقی، امنیت قضایی و امنیت نوامیس به تفکیک زنان و مردان سنجیده شده است. یافته‌های تحقیق گویای آن است که احساس امنیت جانی در زنان یزدی به طور معنی‌داری کمتر از مردان بوده؛ درحالی که احساس امنیت اقتصادی در مردان پایین‌تر از زنان است. در سایر ابعاد احساس امنیت اجتماعی تفاوت معنی‌داری بین زنان و مردان وجود ندارد.	شهر یزد	مطالعه تطبیقی میزان احساس امنیت اجتماعی زنان و مردان	۱۳۹۱	افشانی و ذاکری
--	---------	---	------	-------------------

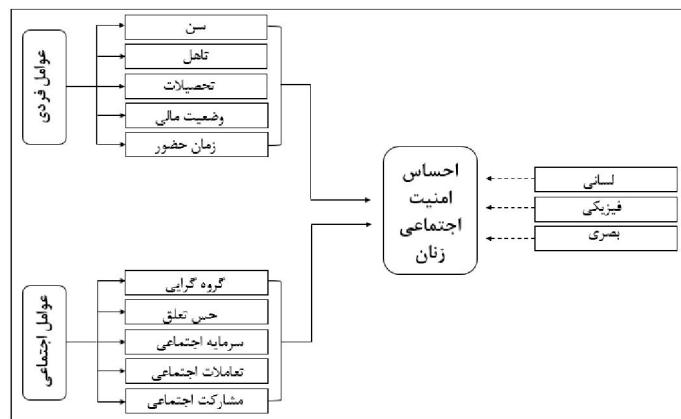
(یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

در این پژوهش سنجش میزان احساس امنیت اجتماعی زنان همانند پژوهش‌های پیشین و همسو با آن‌ها است. اما تفاوت این پژوهش با مطالعات پیشین تحلیل این موضوع است که علاوه بر متغیرهای اجتماعی کدام یک از متغیرهای فردی بر احساس امنیت اجتماعی زنان تأثیرگذار است و همچنین مهم‌ترین عوامل محیطی ایجاد امنیت و ناامنی زنان در پارک نیاوران نیز بررسی خواهد شد. به‌طور کلی در این پژوهش سعی بر آن است تا دامنه‌ای گسترده از عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی سبز نیاوران مورد بررسی قرار گیرد.

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف کاربردی- توسعه‌ای می‌باشد. داده‌ها به دو صورت کتابخانه‌ای و میدانی گردآوری شده است. در روش میدانی از ۱۶۵ پرسشنامه بهره گرفته شده است. با توجه به اینکه حجم جامعه آماری نامشخص است این تعداد از پرسشنامه به عنوان حد کفایت بر اساس اشباع داده‌ها پذیرفته شد. برای نمونه‌گیری در سطح پارک؛ دسترسی به لیست اعضای جامعه و قرعه‌کشی بین آن‌ها ممکن نخواهد بود بر همین اساس روش نمونه‌گیری به‌صورت غیرتصادفی-اتفاقی انتخاب گردید که عملی‌ترین نوع نمونه‌گیری در این پژوهش است بدین صورت که با مراجعه به پارک و دسترسی به اعضای جامعه پرسشنامه توسط آنان تکمیل گردید. داده‌های گردآوری شده از پرسشنامه وارد نرم‌افزار SPSS شده و در تحلیل آن علاوه بر آزمون توصیفی از آزمون‌های استنباطی لاندا و گاما، پیرسون و رگرسیون استفاده شده است.

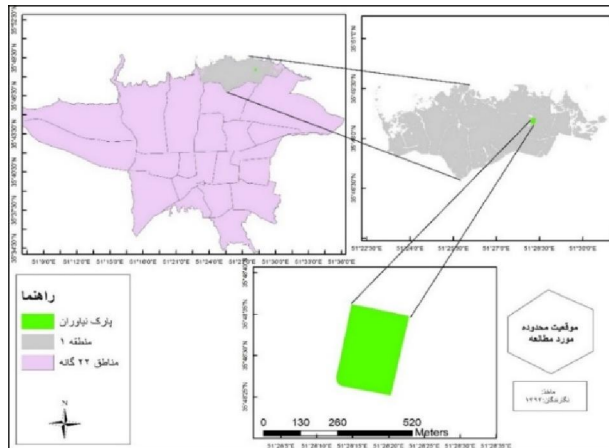

نمودار شماره (۲). مدل مفهومی پژوهش (یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

محدوده مورد مطالعه

بوستان نیاوران یا پارک نیاوران یکی از بوستان‌های شهر تهران است که در منطقه نیاوران در شمال شرقی تهران جای دارد. این بوستان در همسایگی میدان باهنر (میدان نیاوران) و انتهای شمالی خیابان پاسداران (سلطنت آباد پیشین) و در جنوب کاخ نیاوران قرار گرفته است. پهنه این بوستان نزدیک به ۶۲,۰۰۰ متر مربع است. این پارک از طبقات مختلف، همراه با پله‌های متعدد ساخته شده، که از ویژگی‌های پارک محسوب می‌شود. هماهنگی‌های متعدد بین آب‌نماهای بزرگ و چمن‌کاری و درختان زیبای متعدد جلوه‌های ویژه‌ای از پارک را به نمایش می‌گذارد (سایت سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهر تهران). پارک نیاوران با دارا بودن امکانات رفاهی گوناگون (سرویس بهداشتی، آب آشامیدنی و...) همراه با امکانات تفریحی و آموزشی نقش پارک منطقه‌ای در سطح شهر را به خود اختصاص داده است، که روزانه جمعیت زیادی گذران اوقات فراغت خود را در آنجا سپری می‌کنند. وجود امنیت اجتماعی به‌خصوص برای زنان از الزامات اساسی این پارک محسوب می‌شود. پارک نیاوران به دلیل موقعیت خاص خود (قرار گرفتن دستگاه‌های دیپلماسی در اطراف آن) همواره از فضاهای مطمئن و دارای امنیت برای خانواده‌ها محسوب می‌شود (سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهر تهران، ۱۳۹۳).

نقشه شماره (۱): محدوده مورد مطالعه (مأخذ: مرکز مطالعات شهرداری تهران، ترسیم نگارندگان)

یافته‌های توصیفی پژوهش

ویژگی‌های دموگرافی نمونه‌های مورد بررسی

بر اساس داده‌های حاصل شده از پرسشنامه، بیشترین گروه از پرسش‌شوندگان را گروه سنی ۱۵ تا ۳۰ سال با ۳۸/۱ درصد تشکیل می‌دهد و کمترین گروه سنی مربوط به ۶۰ سال و بیشتر با ۱۴/۵ درصد است. ۵۸/۶ درصد از پرسش‌شوندگان متأهل و ۴۱/۴ درصد نیز مجرد هستند. اطلاعات پرسشنامه نشان می‌دهد که ۳۱/۷ درصد از پرسش‌شوندگان لیسانس و ۱۴/۱ درصد نیز مدرک تحصیلی فوق لیسانس و بالاتر را دارند که به ترتیب بیشترین و کمترین حجم نمونه را تشکیل می‌دهد.

جدول شماره: (۲) ویژگی‌های دموگرافی نمونه مورد پژوهش

ویژگی‌های دموگرافی		درصد	درصد تجمعی
سن	۱۵-۳۰	۳۸,۱	۱۸,۸
	۳۰-۴۵	۲۶,۲	۴۷,۹
	۴۵-۶۰	۲۱,۲	۸۷,۳
	بیشتر از ۶۰ سال	۱۴,۵	۱۰۰
وضعیت تاهل	مجرد	۴۱,۴	۲۶,۶
	متاهل	۵۸,۶	۱۰۰
تحصیلات	زیر دیپلم	۱۸,۲	۲۹,۱
	دیپلم	۳۵,۵	۶۵,۹
	لیسانس	۳۱,۷	۸۹,۷
	فوق لیسانس و بالاتر	۱۴,۱	۱۰۰

(یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

با استفاده از آزمون توصیفی و بر اساس طیف لیکرت پاسخ‌ها به ۵ گروه تقسیم می‌شوند که به ترتیب و بر اساس شدت و ضعف از بیشترین تا کمترین، نمرات ۵ الی ۱ را کسب می‌کنند به این معنا که گزینه بسیار زیاد، امتیاز ۵ و گزینه بسیار کم، امتیاز ۱ را به دست می‌آورد. ۳ شاخص اصلی بر اساس ۱۷ گویه سنجیده شده‌اند که نمرات هر یک از گویه‌ها در جدول زیر نمایش داده شده است. لازم به ذکر است که نمره میانگین ۳ می‌باشد و اگر نمرات پایین‌تر از ۳ باشند، نشان دهنده سطح قابل قبول و بالاتر از ۳ نشان‌دهنده احساس ناامنی اجتماعی زنان در پارک نیاوران است.

جدول شماره: (۳) امتیاز متغیرها بر اساس میانگین نمره‌های به دست آمده

معیارها	زیرمعیارها	ارزیابی	بسیار زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	بسیار کم	میانگین گویه‌ها	میانگین معیارها
آزار لسانی	الفاظ نامناسب	۷	۱۹	۳۲	۲۱	۲۱	۲۱	۲,۶۳	۲,۶۳
	رابطه کلامی آزار دهنده	۷	۱۶	۳۴	۲۲	۲۱	۲۱	۲,۶۶	
	شوخی‌های نامناسب	۲	۶	۳۸	۲۵	۲۹	۲۹	۲,۲۷	
	توهین و افترا	۲۱	۲۶	۳۱	۱۲	۱۰	۱۰	۳,۳۳	
	سروصدای زیاد	۶	۱۰	۲۶	۲۷	۳۱	۳۱	۲,۳	
آزار فیزیکی	دعوا و نزاع	۳	۵	۲۲	۳۵	۳۵	۳۵	۲,۱۵	۲,۲۵
	تنه زدن	۴	۹	۲۹	۳۱	۲۷	۲۷	۲,۹۲	
	سد کردن مسیرها	۲	۷	۱۳	۳۹	۳۹	۳۹	۱,۹۴	
	زورگیری	۱	۱	۸	۳۰	۶۰	۶۰	۱,۵۳	
	تعدی جنسی	۰	۰	۲	۱۰	۸۸	۸۸	۱,۱۶	
	سرقت اموال	۱۲	۲۲	۲۸	۲۴	۱۴	۱۴	۲,۹۴	
	تداخل سواره و پیاده	۲۱	۱۷	۲۵	۲۵	۱۹	۱۹	۳,۱۷	
آزار بصری	نگاه‌های نامناسب	۲۴	۳۲	۲۶	۸	۱۰	۱۰	۳,۴۶	۲,۶۵
	مشاهده روابط ناهنجار	۱۵	۲۷	۲۵	۲۱	۱۹	۱۴	۳,۰۸	
	عکس گرفتن از دختران	۷	۱۵	۲۱	۳۰	۲۷	۲۷	۲,۴۵	
	توزیع مواد مخدر	۳	۱۴	۱۵	۳۰	۳۸	۳۸	۲,۱۴	
	مزاحمت‌های ناموسی	۸	۷	۱۸	۲۴	۴۳	۴۳	۲,۱۳	

(یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

در این پژوهش گویه‌ها به صورت منفی طراحی شده است. پاسخ پرسش شوندگان بیشتر در طیف پایین‌تر از حد میانگین قرار دارد. در پارک مورد مطالعه بعضی از متغیرهای عدم امنیت در سطح پایینی قرار دارند. از میان شاخص‌های احساس امنیت آزار بصری و آزار لسانی از

دیدگاه پرسش‌شوندگان دارای بیشترین میزان در جهت کاهش احساس امنیت بوده است. از میان گویه‌های شاخص آزار بصری نگاه نامناسب و مشاهد روابط نامشروع سبب بیشترین میزان کاهش امنیت از لحاظ بصری بوده‌اند. همچنین توهین و افترا، روابط کلامی آزار دهنده و الفاظ نامناسب از جمله گویه‌های مؤثر در افزایش آزار لسانی بوده‌اند. شاخص آزار فیزیکی کمترین میزان را در جهت کاهش احساس امنیت زنان را داشته است. همچنین از مهم‌ترین عوامل ایجاد ناامنی از لحاظ فیزیکی تداخل سواره و پیاده در پارک نیاوران بوده است. جهت تحلیل استنباطی آمارهای توصیفی جدول شماره ۳، از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه یا آنووا استفاده شده است.

جدول شماره: (۴) آزمون تحلیل واریانس یک طرفه

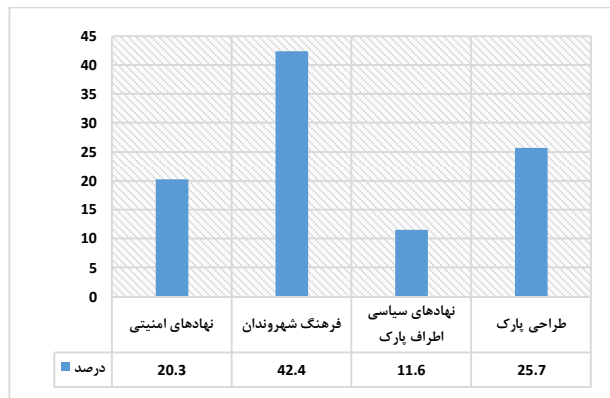
شاخص‌ها	نمونه آماری	واریانس	انحراف استاندارد	درجه آزادی	مقدار F	سطح معناداری
آزار لسانی	۵	۰/۱۴۱	۰/۳۷۸۲	۲	۳/۳۱۶	۰/۰۰۲
آزار فیزیکی	۷	۰/۴۹۷	۰/۷۰۳۶			
آزار بصری	۵	۰/۲۱۳	۰/۴۹۰۲			

(یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

براساس این آزمون بین میانگین شاخص‌های احساس امنیت با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۲ تفاوت وجود دارد. شاخص‌های آزار لسانی و بصری بیشتر از شاخص آزار فیزیکی سبب کاهش احساس امنیت اجتماعی در پارک نیاوران شده است.

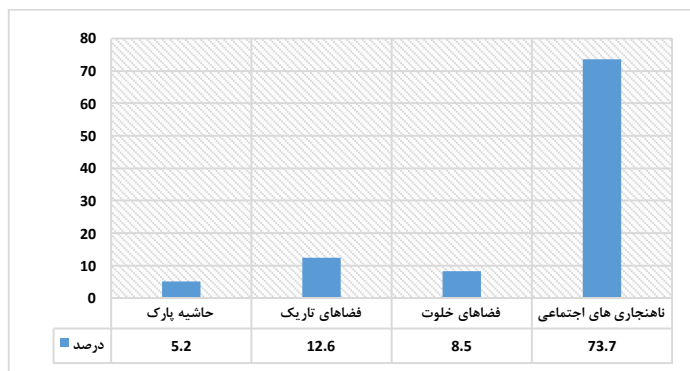
مهمترین عوامل ایجاد احساس امنیت و عدم امنیت اجتماعی

مهم‌ترین عواملی که در پارک نیاوران موجبات احساس امنیت اجتماعی زنان را فراهم نموده به ترتیب در نمودار شماره ۲ نشان داده شده است. فرهنگ بالای شهروندان در این پارک (با ۴۲/۴ درصد) به عنوان مهم‌ترین عامل ایجاد امنیت شناخته شده است.

نمودار شماره (۳): عوامل ایجاد کننده احساس امنیت اجتماعی زنان (یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

مهمترین عوامل احساس ناامنی اجتماعی زنان نیز در نمودار شماره ۳ نشان داده شده است. اطلاعات نمودار نشان می‌دهد که ناهنجاری‌های اجتماعی بیشترین نقش را در احساس ناامنی زنان را بر عهده دارد.

نمودار شماره (۴): عوامل ایجاد کننده احساس ناامنی اجتماعی زنان (یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

احساس امنیت اجتماعی و متغیرهای فردی

در ابتدا، همبستگی میان احساس امنیت اجتماعی زنان و متغیرهای زمینه‌ای و فردی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. جهت ایجاد ارتباط همبستگی، از آزمون‌های لاما و گاندا استفاده می‌شود. دلیل استفاده از این آزمون‌ها به دلیل ناپارامتریک بودن و همچنین مقیاس اسمی و ترتیبی داده‌ها است.

جدول شماره: (۵) ارتباط میان متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش و بررسی تفاوت‌ها

نتیجه آزمون		نوع آزمون	متغیر مستقل	متغیر وابسته
سطح معناداری	ارزش عددی			
۰/۰۰۳	۰/۳۶	گاما	سن	احساس امنیت اجتماعی زنان
۰/۰۰۴	۰/۲۱	لاندا	تأهل	
۰/۰۰۱	۰/۵۳	گاما	تحصیلات	
۰/۰۰۲	۰/۳۵	گاما	وضعیت مالی	
۰/۰۰۰	۰/۵۱	گاما	زمان حضور در پارک	

(یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

نتایج آزمون گاما حاکی از آن است که میان متغیرهای مستقل سن، تحصیلات، وضعیت مالی و زمان حضور در پارک با متغیر مستقل احساس امنیت اجتماعی زنان در پارک نیوران ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد، به این معنی که هر چه متغیرهای مستقل افزایش پیدا کند، متغیر وابسته نیز افزایش می‌یابد و بالعکس. بر اساس یافته‌های پژوهش، میزان احساس امنیت اجتماعی زنان متأهل دارای میانگین $4/1$ و زنان مجرد دارای میانگین $3/6$ است. بر اساس آزمون لاندا این تفاوت معنی‌دار است و زنان متأهل بیشتر از زنان مجرد احساس امنیت اجتماعی می‌کنند. همچنین وضعیت اشتغال نیز گویای آن است که میزان احساس امنیت اجتماعی در زنان شاغل $3/9$ و در زنان خانه‌دار $3/8$ است و بر اساس آزمون لاندا، این تفاوت معنی‌دار است. در تمامی شاخص‌های جدول فوق، ضریب خطا کمتر از $0/05$ است و تمامی متغیرها در هر دو آزمون، معنی‌دار و مثبت ارزیابی می‌شوند.

رابطه میان احساس امنیت اجتماعی و متغیرهای اجتماعی

با استفاده از آزمون پیرسون، همبستگی میان احساس امنیت اجتماعی زنان و متغیرهای اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته شده است. دلیل استفاده از آزمون پیرسون به دلیل نرمال بودن و همچنین، فاصله‌ای بودن مقیاس داده‌ها است.

جدول شماره: (۶) ارتباط میان متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش با استفاده از آزمون پیرسون

مشارکت اجتماعی	تعاملات اجتماعی	سرمایه اجتماعی	حس تعلق	گروه‌گرایی	
۰/۵۳۶	۰/۶۱۹	۰/۵۲۷	۰/۵۶۱	۰/۶۲۵	احساس امنیت اجتماعی زنان
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری

(یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

نتایج آزمون پیرسون نشان می‌دهد که بین متغیرهای اجتماعی (مستقل) و احساس امنیت اجتماعی زنان (متغیر وابسته) رابطه معنی‌دار و مثبتی وجود دارد. بیشترین شدت همبستگی میان گروه‌گرایی و احساس امنیت با مقدار ۰/۶۲۵ است و بعد از آن نیز تعاملات اجتماعی با مقدار ۰/۶۱۹ قرار دارد. همچنین در تمامی متغیرهای مستقل درون گروهی نیز همبستگی‌های به‌دست آمده معنی‌دار است. نتایج کامل آزمون پیرسون در جدول فوق نمایان است. در جدول شماره ۶، تحلیل واریانس متغیرهای مستقل پژوهش برای بررسی تأثیر این متغیرها بر میزان احساس امنیت اجتماعی ارائه شده است.

جدول شماره: (۷) تحلیل واریانس متغیرهای پژوهش

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	آماره F	سطح معناداری
رگرسیون	۴	۳۲/۱۳۷	۹/۰۱۴	۱۳۶/۰۷۶	۰/۰۰۰
باقیمانده	۱۹۵	۱۱/۷۳۱	۰/۴۷		
کل	۱۶۵	۴۳/۳۶۲			

(یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

بر اساس جدول تحلیل واریانس، متغیرهای اجتماعی در احساس امنیت زنان مؤثر می‌باشد که جهت تعیین هر کدام از عوامل مذکور نیاز به تعیین بتا یا ضریب رگرسیونی می‌باشد. برای بررسی بیشتر در جدول شماره ۸، ضرایب رگرسیون هر کدام از متغیرهای اجتماعی به نمایش درآمده است.

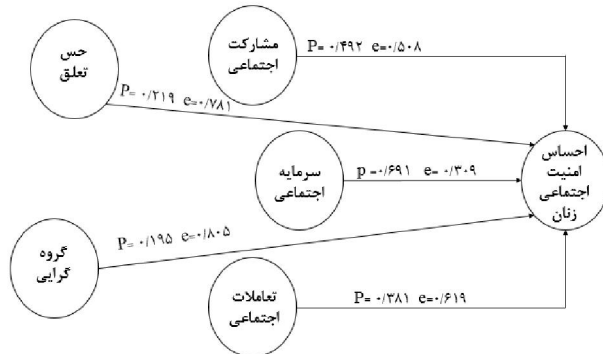
جدول شماره: (۸) معناداری تأثیر متغیرهای مستقل با توجه به رگرسیون

متغیر رگرسیونی	ضرایب رگرسیونی	سطح معناداری
عرض از مبدأ	۱/۶۳۸	۰/۰۰۰
سرمایه اجتماعی	۰/۶۹۱	۰/۰۰۰
حس تعلق	۰/۲۱۹	۰/۰۰۰
مشارکت اجتماعی	۰/۴۹۲	۰/۰۰۰
تعاملات اجتماعی	۰/۳۸۱	۰/۰۰۰
گروه‌گرایی	۰/۱۹۵	۰/۰۰۰

(یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

بر اساس جدول شماره ۸، متغیر سرمایه اجتماعی با ضریب رگرسیون ۰/۶۹ درصد بیشترین اثر و متغیر گروه‌گرایی با ۰/۱۹ درصد کمترین اثر را احساس امنیت اجتماعی زنان در

پارک نیاوران دارند. همچنین متغیرهای مشارکت اجتماعی، تعاملات اجتماعی حس تعلق به ترتیب با ضریب رگرسیون ۰/۴۹، ۰/۳۸ و ۰/۲۱ درصد توانسته است متغیر احساس امنیت را پیش‌بینی نماید. در ادامه با استفاده از ضرایب رگرسیون در جدول بالا، مدل تحلیل مسیر را می‌توان به شکل زیر تنظیم نمود.

نمای کلی میزان تأثیرگذاری متغیرهای مستقل بر وابسته با استفاده از مدل تحلیل مسیر (یافته‌های تحقیق: نگارندگان)

تمامی متغیرهای مستقل تأثیر آماری معنی داری بر متغیر احساس امنیت اجتماعی داشته‌اند. ضمن آن که متغیر سرمایه اجتماعی بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته داشته است. یعنی با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در سرمایه اجتماعی میزان احساس امنیت اجتماعی زنان در پارک نیاوران ۰/۶۹۱ انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت.

نتیجه‌گیری

هدف از ارائه این مقاله بررسی این موضوع بود که چه عواملی بر احساس امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی سبز تأثیرگذار هستند. نتایج این پژوهش در ابتدا بیانگر آن است که وضعیت احساس امنیت زنان در پارک نیاوران بر اساس سه شاخص امنیت لسانی (با میانگین ۲/۶۳)، بصری (با میانگین ۲/۶۵) و فیزیکی (با میانگین ۲/۲۵) در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد. در مرحله بعد همانند تحقیقات پیشین و همسو با مطالعات تجربی که در داخل کشور انجام گرفته است (پیشینه تحقیق)، این فرضیه قابل تأیید است که احساس امنیت اجتماعی زنان متأثر از عوامل مختلفی است که طیف وسیعی از روندهای محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را در بر می‌گیرد. طراحی فضاهای سبز از عناصر محیطی تأثیرگذار بر امنیت زنان به شمار می‌رود؛ به گونه‌ای که حدود ۲۵ درصد از حجم نمونه، طراحی پارک را عاملی مهم برای

احساس امنیت خود تلقی می‌کنند. زیرا در طراحی آن فضاهای حاشیه‌ای و بدون دفاع از بین رفته است و به حداقل ممکن کاهش یافته است. ۷۳/۷ درصد از زنان وجود ناهنجاری‌های اجتماعی در پارک نیاوران را باعث احساس ناامنی خود می‌پندارند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که وضعیت فرهنگی و اجتماعی شهروندان بیش از وضعیت فیزیکی و محیطی بر احساس یا عدم احساس امنیت اجتماعی زنان در پارک نیاوران تأثیر خواهد گذاشت؛ زیرا طراحی پارک به‌گونه‌ای است که فضاهای مستعد جرم‌خیزی و همچنین فضاهای تاریک و حاشیه‌ای تا حدودی از بین رفته است. در کنار این عوامل نقش متغیرهای کلان اجتماعی نظیر سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی، گروه‌گرایی و... نیز در تأمین امنیت زنان بی‌بدیل است. در اغلب تحقیقات پیشین نیز این موضوع مورد توجه قرار گرفته است که متغیرهای اجتماعی تأثیر قابل‌توجهی بر احساس امنیت خواهد داشت که نتایج این پژوهش نیز همسو با آن‌ها است. همچنین در کنار مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی و محیطی می‌توان از متغیرهای فردی و پایگاه اقتصادی-اجتماعی زنان نام برد که در داخل کشور کمتر بدان‌ها پرداخته شده است. این متغیرها همان‌گونه که در مبانی نظری پژوهش به آن‌ها اشاره شد می‌توانند موجبات احساس امنیت اجتماعی زنان را فراهم آورند، به‌گونه‌ای که هرچه پایگاه اقتصادی-اجتماعی شهروندان افزایش یابد احساس امنیت اجتماعی آنان نیز به همان میزان افزایش خواهد یافت. بحث احساس امنیت اجتماعی شهروندان به یک فرایند ذهنی و دورنی اشاره دارد که متأثر از عوامل گوناگونی است و تنها با کنترل و حضور نیروهای انتظامی نمی‌توان این انتظار را داشت که احساس درونی شهروندان از امنیت افزایش یابد. در همین راستا مدیریت و نظام برنامه‌ریزی شهری باید از ریشه به این موضوع بنگرد و نقش تعاملات، ارتباطات، کنترل اجتماعی و... را بیش از پیش در دستور کار خود قرار دهد. در ادامه بر مبنای مهم‌ترین چالش‌های برآمد از یافته‌های پژوهش پیشنهادهایی ارائه می‌گردد:

- کنترل و نظارت اجتماعی بر فضاهای ناامن از طریق پویایی و مشارکت شهروندان؛
- از بین بردن فضاهای حاشیه‌ای و بدون دفاع برای حضور زنان در این فضاها؛
- تشکیل جلسات و کارگروه‌هایی برای حمایت و تشویق به حضور زنان در پارک؛
- برگزاری برنامه‌های ورزشی، اجتماعی و آموزشی متناسب زنان در پارک برای ترغیب آنان برای حضور در این فضای عمومی؛
- افزایش تعاملات و همبستگی اجتماعی در فضای پارک که عاملی برای افزایش امنیت محسوب می‌شود؛

منابع و مأخذ:

- ۱- احمدی، م، کلدی، ع. ۱۳۹۲. احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج و عوامل مؤثر بر آن، فصلنامه رفاه اجتماعی، دانشگاه تهران، ۱۳(۴۹): ۳۲۱-۳۰۴.
- ۲- احمدی، ی، اسمعیلی، ع. ۱۳۸۹. سنجش احساس امنیت زنان مبتنی بر عوامل چند بعدی و میان رشته‌ای در شهر مشهد، فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۱(۲): ۱۹۰-۱۶۹.
- ۳- افشانی، ع، ذاکری‌هامانه، ر. ۱۳۹۱. مطالعه تطبیقی میزان احساس امنیت اجتماعی زنان و مردان ساکن شهر یزد، فصلنامه زن در توسعه و سیاست، ۱۰(۳): ۱۶۲-۱۴۵.
- ۴- اکبری، ر، پاک‌نیان، س. ۱۳۹۱. تأثیر کالبد فضاهای عمومی بر احساس امنیت اجتماعی زنان، نشریه هنرهای زیبا، ۱۷(۲): ۶۴-۵۳.
- ۵- آنامرادنژاد، ر، بلوری، ز. ۱۳۹۶. مؤلفه‌های تأثیرگذار در ارتقاء امنیت فضاهای عمومی (نمونه مورد مطالعه: پارک‌های شهر آمل). آمایش محیط، ۱۰(۳۹)، ۱۳۱-۱۵۶.
- ۶- آیین مقدم، ف. ۱۳۹۱. سنجش احساس امنیت در مناطق مختلف شهری سنندج، فصلنامه دانش انتظامی کردستان، ۳(۱۲): ۱۳۵-۱۱۳.
- ۷- باپیری، ا، کمربگی، خ، درویشی، ف. ۱۳۹۴. بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و برخی عوامل مرتبط با آن مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان ایلام، فصلنامه فرهنگ ایلام، ۱۶(۴۶): ۹۰-۷۵.
- ۸- بمانیان، م، رفیعیان، م، ضابطیان، ا. ۱۳۸۸. سنجش عوامل مؤثر بر ارتقای امنیت زنان در محیط‌های شهری (مورد: اطراف پارک شهر تهران)، فصلنامه زن در توسعه و سیاست، دوره ۷، شماره ۳، ۶۷-۴۹.
- ۹- خراسانی، م، اسمعیلی، ع. ۱۳۸۹. بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی زنان شهر مشهد در سال ۱۳۸۵ الی ۱۳۸۶ و عوامل مؤثر بر آن، فصلنامه علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، ۷(۲): ۲۴۱-۲۲۰.
- ۱۰- صالحی، ا. ۱۳۸۷. ویژگی‌های محیطی فضاهای شهری امن، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی و معماری، ۳۱۰ صفحه.
- ۱۱- صدیق، ر. ۱۳۸۴. بررسی برخی از عوامل تهدید کننده امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، جلد دوم، ۸۹-۱.

- ۱۲- عریضی، ف، محمدی، ا، ساسان، گ. ۱۳۹۱. رابطه ویژگی‌های اجتماعی و فردی زنان بر احساس امنیت آنان در اماکن عمومی شهر بندرعباس، فصلنامه مطالعات شهری، ۲(۴): ۹۱-۱۱۰.
- ۱۳- کاشانی نو، خ. ۱۳۸۹. بازشناخت رویکردهای نظری به فضاهای عمومی شهری، نشریه هویت شهر، ۴(۶): ۹۵-۱۰۶.
- ۱۴- گلی، ع. ۱۳۸۹. زنان و امنیت در فضاهای عمومی شهری مطالعه موردی: پارک آزادی شیراز، مجله جامعه‌شناسی تاریخی، ۳(۲): ۱۶۵-۱۴۳.
- ۱۵- لطفی، ص، آنامرادنژاد، ر، ساسانی‌پور، م. ۱۳۹۴. بررسی احساس امنیت در فضاهای عمومی (مطالعه موردی: کلانشهر شیراز)، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۵(۱۹): ۱۳۹-۱۵۶.
- ۱۶- ملکی، ی. ۱۳۹۵. شهر و امنیت اجتماعی از منظر آموزه‌های دینی. آمایش محیط، ۹(۳۳)، ۱۵۳-۱۳۳.
- ۱۷- موذن‌جامی، ه. ۱۳۷۸. نگاهی به آسیب‌شناسی امنیت ملی، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، ۱(۱): ۱-۱۹.
- ۱۸- مویدی، م، علی‌نژاد، م، نوایی، ح. ۱۳۹۲. بررسی نقش مؤلفه‌های منظر شهری در ارتقای سطح احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری نمونه مورد مطالعه محله اوین تهران، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، ۹(۳۵): ۱۵۹-۱۹۱.
- ۱۹- نوروزی، ف، فولادی، س. ۱۳۸۸. بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۲۹-۱۵ ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن، فصلنامه راهبرد، ۱۸(۵۳): ۱۲۹-۱۵۹.
- 20- Buzan, B. Weaver, O. 1996. "Liberalism and security: the contradictions of the liberal leviathan", Copenhagen peac research institute (COPRI) Working papers. 40 P.
- 21- Carmona, C. 2003. Public Places, Urban Spaces, Architectural Press, New York, Paris, 312 P.
- 22- Francis, J. 2012. Creating sense of community: The role of public space. Journal of Environmental Psychology, 9(32): 401-409.
- 23- Machiels, W. 2015. Perceived safety in public spaces a quantitative investigation of the spatial and social influences on safety perception

- among young adults in Stockholm Department of Human Geography Stockholm University, 53 P.
- 24- Mehta, V. 2014. Evaluating Public Space, *Journal of Urban Design*, 19(1): 53-88.
  - 25- Moller, B. 2000. National, Societal and Human Security Discussion – case study of the Israel – Palestine conflict, Vol 1: 277-288
  - 26- Oneill, P.E. 2006. the European Union and Migration: Security versus Identity, *Defence Studies*, 6(3): 322-350
  - 27- Rabare, R. Okech, R and George M. 2009. The Role of Urban Parks and Socio-economic, Development (Case Study: Kisumu Kenya), *Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*, 4(12):22-36
  - 28- Ronald V. 2009. The Theory of Crime Prevention through Environmental Design, *Police Management Studies Quarterly (PMSQ)* Fall2009; 3(3):344-356.
  - 29- Rothrock. E. 2010. Antiterrorism design and public safety: reconciling CPTED with the post .Massachusetts Institute of Technology. Dept. of Urban Studies and Planning, 150 P.
  - 30- Schweitzer, J.H. 1977. "The Impact of the Built Environment on Crime and Fear of Crime in Urban Neighborhoods", *Journal of Urban Technology*, 6(3): 26-48.
  - 31- Sharma, P. Chrisman, J.J. and Chua, J.H. 2003. "Succession Planning as Planned Behavior: Some Empirical Results". *Family Cushiness Review*, No. 16(1):1-15.
  - 32- Siebel, W, and Wehrheim, J. 2003. security and the urban public sphere, *the German journal of urban studies*, 42(2): 19-46
  - 33- Stump.C and Carreon. D. 2003. Confrontation and loss of Control: Masculinity and men’s fear in public space". *Journal of Environmental Psychology*. 6(23): 309-321.
  - 34- WWW. parks.tehran.ir